



Teixint memòries



Recreant identitats

Projecte interdisciplinari de participació ciutadana i art en context

Mireia Àvila
Mar Navarro Llobart
Tània Traver

Justificació

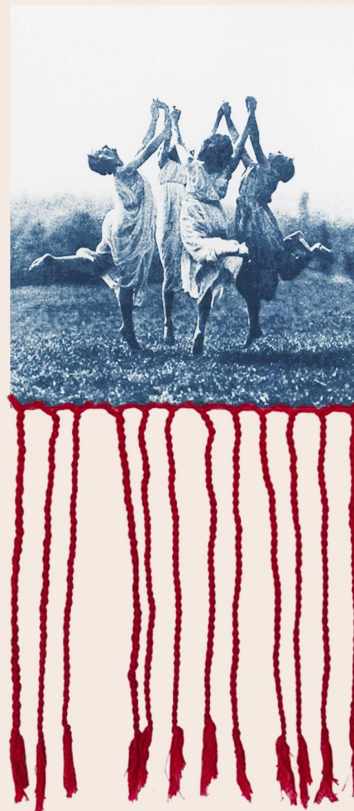
Com fer per no oblidar les nostres arrels de dona?

Fer els cordons d'una faixa és el pas final en l'elaboració de les faixes típiques del territori del **nord de Castelló**, una tasca únicament realitzada per dones i en moltes ocasions no reconeguda. Sense aquesta, les faixes no es poden donar per acabades ni es poden comercialitzar.

Aquesta pràctica artesanal i rural ha creat històricament un vincle generacional entre mares i filles, un saber i una tècnica apresa o “*traça*” de les mans.

Aquesta proposta d'**art en context amb participació ciutadana i col·laboració institucional**, neix de la convicció de **preservar el patrimoni immaterial** de les comarques de Els Ports i el Maestrat, donant veu a aquella part de la població formada per dones d'edat avançada, dipositàries d'històries i vivències úniques, vinculades a la **memòria i a la identitat** d'aquest territori.

Creiem que recuperar **la memòria de les dones cordoneres** és essencial per preservar la **riquesa cultural, social** i el **sentiment d'arrelament**, per això un dels objectius d'aquest projecte és **combatre el despoblament i l'èxode rural**. La idea principal és desenvolupar aquest projecte poble a poble, amb una especial atenció als pobles més petits, amb menys habitants i major població de gent gran.



Objectius

1 **Rescatar i revaloritzar el paper de la dona:** destacar les contribucions i activitats de la dona relegades al silenci.

2 **Preservar i recuperar el patrimoni immaterial femení:** que han perdut rellevància en la contemporaneïtat.

3 **Analitzar i reflexionar sobre canvis socioculturals:** entendre els canvis produïts en les pràctiques tradicionals.

4 **Combatre l'èxode rural:** afavorint el sentiment d'arrelament i el vincle al territori.

Destinatàries

L'impacte s'estén més enllà de la comarca dels Ports i l'Alt Maestrat, abraçant tota la seua **població rural**, especialment les dones, que es converteixen en un pilar fonamental d'aquest teixit social. A més a més, també es dirigeix als **centres educatius** de la zona, emergint com una font d'enriquiment i coneixement per als més menuts.

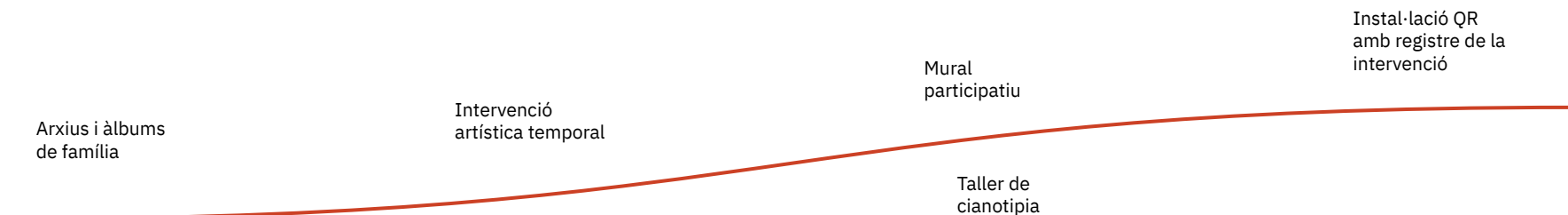
Així mateix, també es dirigeix al **públic visitant** interessat en l'art i la cultura, oferint una experiència turística única que convida a explorar i comprendre aquesta riquesa cultural.

Descripció intervenció

Teixint memòries, recreant identitats es proposa difondre la memòria de les dones relacionada amb pràctiques tradicionals, com la de cordar els cordons de les faixes, una tasca de dones, -poc visibilitzada i essencial- que es duia a terme en espais domèstics i privats.

El projecte pretén generar i traslladar una transmissió de la **memòria oral** i de sabers identitaris privats a un espai públic, on es reivindicue i visibilitze. Aquest espai són els **llavadors**, una edificació -o refugi- històricament vinculat a la reminiscència i al rol de les dones amb les tasques domèstiques mitjançant una exposició interdisciplinàr itinerant.

Es planteja així una **instal·lació interdisciplinàr itinerant** per diferents pobles de la comarca que tinguen llavadors. La qual consisteix en projectar dins d'aquests, imatges recollides, editades i treballades a partir de la 1a fase d'investigació del projecte (a partir del patrimoni cultural immaterial facilitat per testimonis i arxius locals). A més, anirà acompanyada d'una instal·lació amb de les faixes tradicionals, ubicades en la part central dels llavadors.



Descripció intervenció

Teixint memòries, recreant identitats es proposa difondre la memòria de les dones relacionada amb pràctiques tradicionals, com la de cordar els cordons de les faixes, una tasca de dones, -poc visibilitzada i essencial- que es duia a terme en espais domèstics i privats.

El projecte pretén generar i traslladar una transmissió de la **memòria oral** i de sabers identitaris privats a un espai públic, on es reivindique i visibilitze. Aquest espai són els **llavadors**, una edificació -o refugi- històricament vinculat a la reminiscència i al rol de les dones amb les tasques domèstiques mitjançant una exposició interdisciplinàr itinerant.

Es planteja així una **instal·lació interdisciplinàr itinerant** per diferents pobles de la comarca que tinguen llavadors. La qual consisteix en projectar dins d'aquests, imatges recollides, editades i treballades a partir de la 1a fase d'investigació del projecte (a partir del patrimoni cultural immaterial facilitat per testimonis i arxius locals). A més, anirà acompanyada d'una instal·lació amb de les faixes tradicionals, ubicades en la part central dels llavadors.



Fig. 1. Imatge dels llavadors de Tírig.



Fig. 2. Fotografia analògica de les cordones. Cincortres, Els Ports.



Fig. 3. Simulació de la instal·lació amb projecció d'imatges o video i faixes.

A més, cap la possibilitat de dur a terme una intervenció més al llavador que dispose de l'espai adequat. En aquest cas es plantejaria la realització d'un **mural artístic participatiu** en col·laboració amb els centres educatius del municipi o CRA (Col·legis Rurals Agrupats).

Al llavador s'instal·larà posteriorment una plaqueta informativa amb un **codi QR**, que oferirà l'oportunitat de veure online i amb posterioritat, el contingut audiovisual de la intervenció en qüestió.

En el cas de que en algún llavador no es pugui realitzar la intervenció mural, l'alternativa seria crear un **taller de cianotípies col·laboratiu**, aprofitant els recursos amb aigua que s'ofereixen al mateix llavador.

*La cianotípia és una tècnica fotogràfica alternativa i molt versàtil que es remunta al s. XIX. Es basa en la capacitat de la llum ultraviolada per fer reaccions químiques en un substrat revestit amb una solució que conté compostos de ferro. La cianotípia és coneguda pel seu color blau característic, ja que la reacció química produeix un pigment blau de Prússia.

Fig. 5. Exemple de mural participatiu realitzat als Llavadors de la Merla, a Soneja.



Fig. 6. Exemple de taller de cianotípia simulat als llavadors d'Ares del Mestre.



Fig. 7. Exemple resultat del taller de cianotípia intervinguda amb els cordons d'una faixa.

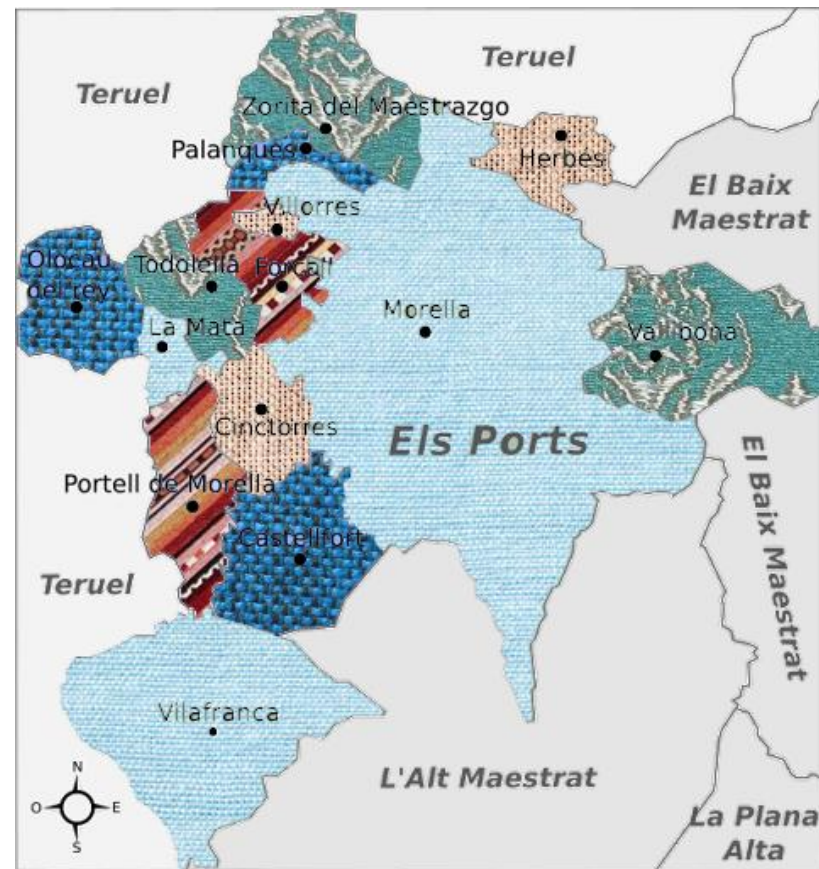
Desenvolupament

En primer lloc, es **recolliran testimonis, històries i coneixements locals** amb sessions participatives i entrevistes registrades amb els habitants. Aquest recull adaptarà al llenguatge audiovisual les històries orals, anècdotes i vivències que constitueixen el patrimoni immaterial del territori. Aquesta informació serà la matèria primera per al projecte i contribuirà a la creació d'un imaginari ric i autèntic.

El següent pas consistirà en estimular la **participació activa dels membres de la comunitat**. Per una banda, els **membres més grans** ens aportaran les seues experiències i coneixements en forma de testimoni. La seua gravació serà fonamental per a la re-construcció de la narrativa als vídeos. Els **més menuts**, a través del **centres escolars**, faran ús de la seua creativitat per dissenyar conjuntament el mural participatiu que més tard pintaran.

Aquestes activitats artístiques, fomentaran la **cohesió social i la construcció d'una identitat i mirada col·lectiva** que reflecteixen els valors, les peculiaritats i els recorreguts de cada poble. Es guiarà aquest procés de creació conjunt, permetent que la comunitat es reconega en el resultat del projecte.

Finalment, **s'integraran de les obres a l'espai públic** i en l'entorn dels pobles. Aquesta pràctica busca connectar l'art amb allò més quotidià dels habitants, reforçant la importància de l'expressió artística com a element vital i enriquidor del seu entorn. Una volta la instal·lació haja finalitzat, restaran a l'espai que la va acollir el mural i la plaqueta amb el codi QR.



Metodologia

1 Recerca de documentació existent sobre **les cordoneres**, arxius municipals i hemeroteques.

2 Contacte amb les institucions públiques i amb les associacions de dones dels pobles seleccionats on hi ha llavadors en peu i tradició amb les faixes (Portell, Vilafranca i Cinctorres).

3 Sessió de registre audiovisual col·laboratiu entre les dones seleccionades i vinculades amb tasques quotidianes, amb l'aportació d'imatges procedents d'arxius familiars o personals vinculades a les cordoneres o llavadors.

4 Sessió de disseny mural amb els centres escolars.

5 Sessió de registre audiovisual individualitzada si fóra necessari.

6 Processament de tota la informació i del material recollit:

- Disseny mapa de llavadors a les comarques
- Edició de càpsules audiovisuals
- Esbós disseny plaqueta menuda QR
- El·laboració d'un canal de Vimeo

7 Formalització i producció d'una instal·lació expositiva:

- projecció audiovisual o d'imatge sobre les parets del llavador.
- intervenció d'art mural participatiu/cianotipies.

8 Creació de vincles participatius amb el CRA (Col·legis Rurals Agrupats) de Cinctorres i el CRA l'Aiguaneu (Culla, Vilar de Canes, La Torre d'en Besora, Catí).

9 Calendarització i organització de la itinerància del projecte pels diferents pobles amb llavadors (comarques dels Ports i Alt Maestrat).

10 Instal·lació de la plaqueta menuda amb un QR per visionar després de la intervenció efímera el resultat del projecte audiovisual.

Cronograma

Mes 1. Recerca bibliogràfica i creació de vincles amb les institucions

Mes 2. Qüestions per iniciar registre audiovisual col·lectiu

Mes 3. Col·legis rurals agrupats i disseny dels murals

Mes 4. Entrevistes complementàries individuals

Mes 5. Edició i maquetació. Mapa de ruta pels llavadors de cada poble

Mes 6. Jornades de projeccions i instal·lacions als llavadors. Intervencions murals

Mes 7. Calendarització i promoció i divulgació del projecte audiovisual final.

Mes 8. Instal·lació de QRs i exposició dels participants en al·lusió a l'obra "The Dinner Party" de Judy Chicago





Gràcies!